

LA GRANDESA DE RECÓRRER
CAMINS IMPOSSIBLES

Josep M. Ballarín

Capellà

Democràcia socràtica

No cal pas, us ho ben asseguro, pujar a la muntanya del Sinaí, baixar-ne amb unes taules de la llei amb llanternades sortint del front. De cert que la primera condició per gosar dir-ne alguna sobre la democràcia és saber que, no baixant de cap muntanya sagrada, has d'engegar-les sense fer cap ramblatge a ningú, sense fer mal i sabent-te un trinquelis com qualsevol altre, només amb un vot.

EN UN POBLE XIC SAPS PROU I MASSA COM NO hauria de ser la democràcia. Ep. Sense saber tampoc massa bé com hauria de ser. Des de les llunyanies properes d'on visc, això de la democràcia que verola, si hi penses prou és com afartar-se d'alls. Passat el coragre, el mal gust et torna a la boca sense remei. Tens una estona de mal païdor.

COM QUE LA HISTÒRIA ES REPETEIX MOLT MÉS QUE no sembla, arrastro de manilla nogensmenys que amb Sòcrates, el grec clàssic. Com sabeu, la carcúndia pestilent de l'època, que de pestilència carca n'hi haurà sempre, la carcúndia pestilent de llavors, deia, el va dur als tribunals per malmenar la joventut allunyant-la dels déus.

AIXÒ VA DONAR A L'HOME OCASIÓ D'ENGEGAR, no un de sol, sinó tres discursos en això que en diuen defensa pròpia. Val a dir que no es va estar de gaster-les d'irònic, que vol dir sorneguer. Primer pas. Si era culpable o no. Sòcrates, tant se val, es declara innocent, diu que, xerrant a plaça, no ha fet més que ajudar qui fos a trobar la veritat, perquè el qui la tingui sempre serà bona persona. El declaren culpable.

SEGON PAS. QUINA PENA LI TOCA. AQUÍ SI QUE LI surt la ironia. Diu que no es mereix cap mena de pena, que ha estat un benefactor de la ciutat molt més que un guanyador en els Jocs Olímpics. Un galifarfeu que durant un any viurà a despeses de la ciutat en una mena de masia futbolística que en deien el Pritaneu. Posat a dir-les, Sòcrates assegura que ell es mereix el Pritaneu més que qualsevol olímpic. Li pengem pena de mort.

I VET ACÍ EL DARRER DISCURS, EL MÉS BELL MAI DIT. Sòcrates no és filòsof de la mena de Plató o Aristòtil, els seus deixebles, és un home de carrer, millor, és un home de plaça, d'àgora, la plaça grega on s'hi escabirolaven totes les humanes i les divines. Es troba acarant a la mort. Es diu que la

CARLOTA BOADA

“La democràcia a ple no ha existit mai ni existirà en aquest món, què hi farem”

mort ha de ser bella cosa, si és una adormida sense despertar-se. Però si hi ha un més enllà, enllà haurà deixat la companyia dels jutges inicis per la dels antics herois. I ves qui refusaria aquest guany.

I ACABA. HO DIC DE MEMÒRIA: “Ara aixequem-nos d'aquí, jo per morir i vosaltres per viure. Qui s'encamina a millor feta, només ho sap el déu”. Acabant-les. Per sota mà li tenien preparat un vaixellet per fugir. Va refusar-lo. Dient que si havia complert les lleis d'Atenes quan li anaven a bones, ara no en fugiria perquè li anessin a males.

JA HO VEIEU. AQUESTA HISTÒRIA DE SÒCRATES no és una somniada de truites, és un fet real, viscut de debò en una democràcia prou gloriosa per donar homes com ell. Prou bèstia per condemnar-lo a mort. I prou llefiscosa per ajudar-lo a fugir de sota mà. En el gest de l'home hi és tot un codi de democràcia. Primer que res d'altre. L'obediència a les lleis de la ciutat, fins a la mort. Sense fer-se'n escàpol, sense organitzar manifestacions i sense ni somniar en un *pronunciamiento*, víctima de la pitjor de les injustícies. Una justícia injusta.

PERÒ N'HI HA MÉS, EN AQUEST GEST. Sòcrates havia vist les figures del frontó del temple d'Olímpia, amb un déu al mig, serè amb la mesura grega, que ells en deien *sofrosine*, sense escabellar-se. Endemés, sense cap mala bava pels jutges, sense cap mala bava pels ciutadans que li signaven la mort. No els clava cap guita. Sap, com no sap algú d'avui, que la democràcia no és el dret de tractar de fill de marfanda qualsevol home. No només si és negre, també si és blanc.

SÒCRATES ÉS L'HOME QUE CREU EN LA DEMOCRÀCIA fins a la pena de mort. I ho fa a la mida dels déus grecs. Ja ho sé, ja sé que tant no podem demanar als qui ens governen. Però els podem exigir que es respectin i ens respectin.

I NO SÉ QUÈ MÉS. POTSER UNA DARRERA. La democràcia a ple no ha existit mai ni existirà en aquest món, què hi farem. Però la grandesa de l'home està a maldar pel camí dels impossibles sabent que no els abastarà mai, però mai no deixarà d'acostar-s'hi. Sabent que el sencer és més que el partit. Ben clar. El país primer que tot. I acabo de dir-la molt grossa.

VOLTA D'HORITZÓ

Estranys aliats en l'odi

J.J. Navarro
Arisa

El conflicte de civilitzacions no és un concepte agradable ni desitjable, però és un fet que hi ha per tot el món persones i grups interessats a promoure'l. Que els extrems es toquen és potser un tòpic, però la història –recent i remota– és plena d'exemples en què els interessos, el fanatisme i la cobdícia produeixen aliats i companys de viatge que, en teoria, foren inversemblants.

És el que passa ara amb el que podríem anomenar l'aliança mundial i ideològicament transversal per a la negació de la tragèdia i la perversió històrica que anomenem Holocaust, i que entre el 1941 i el 1945 va costar la vida a més de 6 milions de persones al continent europeu. Una bona part d'ells eren de raça jueva, però també hi va haver víctimes de minories ètniques, conviccions polítiques i comportaments sexuals no convencionals, així com milers de malalts que van ser directament assassinats, o persones de tota condició que van ser sotmeses a bàrbars experiments pseudo-mèdics.

La negació de l'Holocaust és producte del mateix odi que el va desfermar, així com de la ignorància d'un volum aclaparador d'evidències històriques de tota mena. El fet és que aquest odi i aquesta ceguesa fan aliats sorprenents. I heus ací que el fonamentalisme islàmic més rígid i agressiu es troba abraçant els grups d'extrema dreta occidental més racistes i fanàtics.

Sembla clar que la situació política actual al Pròxim Orient i l'odi que desperta Israel entre els integristes islàmics expliquen en part aquest fenomen, com també ho fa el desig de revenja de l'extrema dreta occidental. La coincidència dels aliats en la mentida i l'odi també s'explica com una faceta més del conflicte de civilitzacions que alguns volen atiar.

LITERATURA CATALANA

Enric Sòria

Escriptor

Metalls i ombres

Dijous passat, en la presentació de la novel·la *El metall impur* de Julià de Jòdar, que tanca la seua trilogia de *L'atzar i les ombres*, deia Xavier Bru de Sala que ens trobem davant d'una obra per on passa la línia roja del bo i millor de la tradició literària catalana. Un text ambiciós i potent, amb un domini verbal superb, que recorda l'ex-

pressivitat arestada de la prosa del mestre Espriu, combinada amb un amor feroç pels personatges i pel món que el narrador evoca i alhora destrueix amb la subtil lògica de l'art. Una obra, d'altra banda, que, en relatar l'experiència immigrant a la Barcelona de postguerra, ens parla dels orígens de la Catalunya d'avui amb més

nitidesa que cap altre text literari en cap de les dues llengües que solen fer servir els escriptors d'aquest país. Però la intervenció de Bru de Sala no es va cenyir a aquest elogi –ben merescut– de la novel·la presentada, sinó que s'allargà a consideracions més generals. Segons Bru, la literatura catalana actual està produint un gra-

pat d'obres excel·lents i, de fet, viu un dels seus períodes més fecunds, però aquesta efervescència té greus dificultats per arribar al seu públic natural a causa, sobretot, d'una projecció inadequada –per dir-ho de la manera més suau–. Bru es va referir als polítics, que ací, al contrari que al veïnat, no saben convertir l'art propi

en referència social, i als mitjans públics. Dubte que els privats n'estiguen del tot exempts de culpa, però crec que Xavier Bru ha posat el dit a la nafra més grossa i que és precisament això el que enclaustra i agreuja el debat literari: no la manca d'excel·lència, sinó la de visibilitat. Potser per això hi ha tanta frustració.